

ZIUA HOLOCAUSTULUI, comemorată în comunitățile din țară

Arad: În afară de ceremoniile oficiale, care s-au desfășurat la Monumentul Holocaustului din Cimitirul evreiesc, Inspectoratul Școlar a organizat o sesiune științifică a elevilor despre istoria evreilor din localitate, cu participarea membrilor comunității. La postul local de televiziune, președintele, ing. Ionel Schlesinger, a participat la o discuție liberă despre comunitate, problema antisemitismului și combaterea acestui fenomen, atrăgând atenția că, deși există o legislație împotriva negaționiștilor, aceasta nu este aplicată.

Baia Mare: Direcția Județeană de Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național a organizat, la Muzeul Etnografic, un colocvium intitulat „Evreii din Maramureș între istorie și realitate”. Președintele Comunității, ing. N. Salic, a prezentat aspectul românesc al Holocaustului.

Bacău: Elevii din clasele VII, VIII, IX și X, de la mai multe școli au vizitat Muzeul Comunității. Președintele Hari Vigdar a vorbit elevilor despre ororile Holocaustului, iar Carol Maruschin le-a prezentat muzeul.

Botoșani: Comunitatea evreilor a participat la manifestările organizate în două școli din localitate. Astfel, ing. Finkel Gustav a evocat, în fața elevilor și cadrelor didactice, Holocaustul și a răspuns la întrebările puse de cei prezenți, vorbind și despre Conferința regională privind combaterea antisemitismului, desfășurată la București. În organizarea Direcției Județene de Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural, în cadrul Muzeului de Istorie a județului. Botoșani a fost prezentată lucrarea istoricului Ionel Bejenaru: „De la frumoasele tradiții evreiești botoșănene, la pogromul din Dorohoi”, acțiune la care au participat membrii comunității, reprezentanți ai organelor locale și județene, un numeros public.

Brașov: Ceremonia oficială, la care au participat reprezentanți ai autorităților centrale și locale,

inclusiv prefectul Mihaela Marcu, conducerea și membrii comunității, s-a desfășurat la Cimitirul Evreiesc. În cadrul acesteia, prefectul și președintele Comunității, David Segal Iancu, au evocat momentele tragice ale Holocaustului românesc, precum și contribuția evreilor brăileni la dezvoltarea orașului. La Monumentul Holocaustului, au fost depuse coroane de flori din partea autorităților. Elevii ai tuturor claselor de la Liceul „Mihail Sebastian”, precum și numeroși profesori s-au întâlnit cu președintele Comunității și cu Irina Bernstein, supraviețuitoare a lagărelor Auschwitz-Birkenau, și au ascultat mărturiile zguduătoare ale acesteia. Profesorul Octavian Mocanu a vorbit despre semnificația Zilei Holocaustului și condițiile politice care au dus la deportarea evreilor în Transnistria. Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național a comemorat această zi prin omagierea supraviețuitorilor, personalităților și a celor care au contribuit la salvarea evreilor, în centrul manifestărilor aflându-se un medalion dedicat lui Elie Wiesel. Muzeul Brăilei, împreună cu Colegiul Național „Nicolae Bălcescu” și Comunitatea evreilor, au organizat de asemenea un moment solemn dedicat Zilei Holocaustului din România.

Brașov: Numeroase manifestări au marcat Ziua Holocaustului. Astfel, la sinagoga orașului a fost oficiată o slujbă de comemorare a victimelor și s-au rostit rugăciunile de amintire a celor dispăruți. Evocarea evenimentelor tragice a fost făcută de ing. Tiberiu Roth, președintele Comunității brașovene. Ziua Holocaustului a fost comemorată și de 300 de elevi brașoveni la liceul «Honterus» unde s-au adunat adolescenții de la mai multe licee, colegii, școlile generale nr. 15 și nr. 31 din Brașov, nr. 1 și nr. 3 din Codlea și școala generală nr. 1 din Ghimbav. Sub titlul «Memoria Holocaustului», copiii au organizat mai multe expoziții de grafică, au prezentat eseuri pe această temă și au refăcut, printr-o scenetă, imagini ale vieții evreilor înainte, în timpul și după Holocaust (școala generală din Ghimbav). La acțiunile elevilor au luat parte și membrii comunității evreiești.

Cluj-Napoca: Ziua Holocaustului a fost marcată în mai multe școli din oraș unde comunitatea evreiască a trimis supraviețuitori și alți conferențieri să vorbească despre semnificația acestei zile și să evoce drama evreilor. La Turda, Primăria, Fundația familiei Rațiu, școala «A. Șaguna» și Societatea Culturală Filarmonia Șaguna au organizat o sesiune de comunicări, în

cadru careia supraviețuitori originari din această localitate au vorbit despre Holocaust. Participanții au vizitat apoi Sinagoga din oraș.

Constanța: Ziua Holocaustului în România a fost comemorată anul acesta la Muzeul Marinei Române, în prezența și cu participarea președintelui Comunității evreilor, prof. univ. dr. Carol Friedmann, și a unor membri ai comunității, a reprezentantului Direcției Județene Constanța pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național, dr. Marian Zidaru. Au mai fost prezenți inspectori din cadrul Inspectoratului Școlar Județean, profesori, Mihai Poliec, masterand în cadrul Centrului de Studii Ebraice „Goldstein Goren” din București, elevii ai Liceului teoretic „Traian”, jurnaliști. După luările de cuvânt ale invitaților, care au reconstituit un tablou al tragicului timp al Holocaustului românesc, elevii, coordonați de prof. Viorica Stan, au transmis tuturor celor prezenți sensibilitatea specifică rememorării suferințelor inimaginabile ale semenilor noștri, victime ale antisemitismului aplicat. Între altele, au fost intonate cântece de lagăr și s-a interpretat o scenetă având ca temă „adolescența confiscată”, memento al neuitării suferințelor provocate de extremismul politic.

Craiova: Ziua Holocaustului a fost marcată de acțiuni extinse în școlile din oraș, organizate de Inspectoratul școlar, la care au participat, în calitate de conferențieri, membri ai Comunității evreiești. De asemenea, în cadrul Zilei Porților Deschise, numeroși elevi au vizitat Sinagoga și au depus flori la Placa comemorativă a victimelor Holocaustului. Președintele Consiliului Județean Dolj, Ion Prioteasa, a organizat, în sala mare a Consiliului un simpozion la care au participat consilieri, profesori de la Facultatea de Iudaică a Universității, invitați din partea Comunității evreiești și reprezentanți ai etniei rome. Rectorul Universității din Carolina de Sud (S.U.A.), a ținut o prelegere, intitulată „Despre adevăr” în care s-a raportat la cele întâmplate în perioada Holocaustului. Îndemnat de ideea „Să nu uiți”, prof. univ. Corneliu Sabetay, președintele Comunității evreilor craioveni, a personalizat tragedia Holo-

caustului, vorbind despre suferințele familiei lui și a soției. Presa, posturile de radio și televiziune locale au relatat despre eveniment.

Iași: Comunitatea evreilor a organizat, în sala de festivități a Comunității, o masă rotundă cu tema „Oameni de omenie în vremuri de neomenie”, pentru cinstirea memoriei victimelor dar și a tuturor celor care i-au ajutat pe evrei în anii grei ai celui de-al doilea război mondial. În deschiderea manifestării, trei dintre supraviețuitorii Holocaustului și trei dintre urmașii salvatorilor au fost invitați să aprindă câte o lumânare. După ceremonia religioasă, președintele Comunității, ing. Pincu Kaiserman, a vorbit despre Pogromul din Iași și despre „trenurile morții”, subliniind că responsabilitatea politică și istorică pentru aceste fapte revine conducătorilor și autorităților din acea vreme. El a amintit și pe cei care au încercat să aline suferințele evreilor și care au primit titlul de „Drepti între Popoare”. Ing. Martha Eșeanu a prezentat intervențiile unor oameni politici români, lideri din opoziție, reprezentanți ai Bisericii ortodoxe, a Reginei-mamă Elena, ale unor oameni de cultură, în favoarea evreilor și împotriva politicii discriminatorii a autorităților române. Personalitatea Vioricăi Agarici, unul dintre cei 59 de „Drepti ai Popoarelor” din România, a fost prezentată de ing. Leon Eșeanu. Gesturile altor personalități ieșene care au primit același titlu (dr. Dumitru Berceanu, ing. Grigore Profir, av. Veronica Zosin-Gorgos) au fost evocate de urmașii lor, prezenți la manifestare. Academici-anul Constantin Romanescu a evocat Pogromul din Iași, o pată neagră în istoria orașului. Cu ocazia Zilei Holocaustului din România, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național din Iași, împreună cu Muzeul Literaturii au organizat expoziția „Cultură și spiritualitate iudaică la Iași”.

EVA GALAMBOS

(continuare în numărul viitor)

(Materialul a fost realizat pe baza corespundențelor primite de la comunități)

I N M E M O R I A M

Cinstind Ziua Holocaustului în România, cunoscutul compozitor Șerban Nichifor a compus piesa „Remember” pe versurile regretatului Victor Bărlădeanu, ca și coloanele sonore însoțind filmele documentare „Amintiri despre monștri, 1944”, „Strigătele pământului către Cer” și „Uzinele Siemens”.

Soarta cimitirelor evreiești din România în atenția unei delegații de rabini – oaspeți ai obștii noastre

O delegație de rabini, compusă din reprezentanți ai rabinilor originari din România stabiliți în Israel, S.U.A., Marea Britanie, *Yael Tobias, Shmuel Shmelke Halpert, Haim Leib Deutsch, Ahron Roter, Moshe Herschaft* (New York), *Shimon Weinberger* (Londra), reprezentant al Rabinului *Elyakim Schlesinger*, delegație însoțită de Marele Rabin *Menachem Hacohen*, s-a întâlnit, în zilele de 3 și 4 noiembrie a.c. la București, cu conducerea F.C.E.R., pentru discutarea condițiilor de încheiere a unui acord privind colaborarea în domeniul administrării în comun, menținerii și preservării cimitirelor evreiești din România. În document se prevede crearea unui comitet pentru păstrarea cimitirelor, format din reprezentanții părților, inclusiv găsirea de fonduri necesare întreținerii acestora prin sponsorizări sau prin valorificarea terenurilor libere în care nu există morminte.

Președintele F.C.E.R., dr. Aurel Vainer, a prezentat pe scurt activitatea Federației, eforturile de a menține viața religioasă și dificultățile în acest demers, în primul rând, din cauza lipsei rabinilor și oficanților de cult, și a vorbit despre profanarea cimitirului din Șos. Giurgiului, pe care a considerat-o atac antisemit. El a subliniat manifestările de solidaritate ale autorităților române, care au promis tot sprijinul pentru descoperirea făptașilor și a instigatorilor, și sprijinul moral al unei părți a societății civile. Domnia sa a făcut o expunere amănunțită a situației cimitirelor și sinagogilor, evidențind dificultățile în administrarea lor, în condițiile în care cele mai multe dintre ele se află în localități unde nu mai trăiesc evrei. În ultimii doi ani, a mai spus președintele F.C.E.R., au fost alocate peste 1 200 000 de dolari pentru întreținerea cimitirelor și refacerea sinagogilor, s-a primit și ajutor guvernamental sau din partea autorităților locale, dar fondurile nu sunt suficiente pentru această sarcină uriașă. În acest context, el a vorbit despre bătălia dusă în Parlament, în calitate de deputat, de a anula inițiativa legislativă propusă de senatorul C.V. Tudor de înstrăinare a proprietății F.C.E.R. asupra patrimoniului sacru evreiesc, drept consfințit prin OUG 36/2002 devenită Legea 538. Propunerea legislativă a senatorului C.V. Tudor l-a avut ca aliat pe David Kahan, care se pretinde reprezentantul evreilor americani de origine română. Kahan a calomniat conducerea F.C.E.R. că ar vinde terenuri din cimitire evreiești unde ar exista morminte, calomnie combătută cu documente de președintele F.C.E.R. Declarațiile lui Kahan au stârnit un nou val de antisemitism. Alt proiect de lege

care ar fi permis înmormântarea creștinilor și musulmanilor în cimitirele evreiești a fost blocat prin eforturile deputatului F.C.E.R. De asemenea, s-a reușit stoparea, cu ajutorul unor colegi maghiari, a proiectului de lege care viza reabilitarea tuturor condamnaților politici din timpul regimului comunist, inclusiv a legionarilor, a criminalilor de război. Dr. Aurel Vainer i-a mulțumit inginerului *Baruch Tercatin* pentru sprijinul acordat în Israel, în problema cimitirelor evreiești din România.

Rabinul *Ahron Roter* a vorbit despre semnificația monumentelor funerare pentru evrei. Rabinul *Shmuel Halpert* a recunoscut că sunt necesare fonduri pentru securizarea cimitirelor, exprimându-și speranța că, printr-un acord de colaborare între reprezentanții rabinilor originari din România și F.C.E.R., lucrurile se vor ameliora. Printre propunerile avansate s-au numărat: ~ difuzarea textului finalizat al acordului la primăriile tuturor localităților unde există cimitire evreiești; ~ interzicerea profanării, vinderii, folosirii de teren din cimitire pentru drumuri publice; ~ îmbunătățirea muncii inspectorilor zonali ai F.C.E.R. și a paznicilor de cimitire; ~ sprijinul statului în întărirea pazei cimitirelor; ~ existența unei baze de date la zi.

La propunerea delegației rabinice ca *David Kahan* să fie cooptat în comitetul pentru păstrarea cimitirelor evreiești din România, ca reprezentant al lui *Sculener Rebe*, președintele F.C.E.R., membri ai Comitetului Director au arătat că el este *persona non grata* pentru răul făcut evreilor români și evreilor de pretutindeni și numai dacă va face *Teșuva* (își va cere iertare), conform normelor halahice, și va da un comunicat de presă în media evreiască și neevreiască, în care va arăta de ce face *Teșuva*, se va putea intra în contact cu el. În *Teșuva* trebuie să se decidă de alianță cu C.V. Tudor și Kaufman. S-a propus ca, la prima abatere, să fie exclus din comitet.

Delegația de rabini, însoțită de președintele F.C.E.R., dr. Aurel Vainer, de Irina Cajal, a fost primită de ministrul Internelor și Reformei Administrative, *Cristian David*, și de ministrul Justiției, *Cătălin Predoiu*. Întâlnirea s-a axat asupra gravei profanări a Cimitirului Evreiesc din Șos. Giurgiului. Rabini și-au exprimat îngrijorarea față de cele săvârșite, „simptom al mișcării antisemite în România”, au cerut ca vinovații să fie prinși și pedepsiți, conform legilor statului, să se facă „o investigație foarte puternică pentru depistarea organizatorilor acțiunii”. Marele Rabin *Menachem*

Hacohen a arătat că este nevoie să se ia atitudine împotriva propagandei antisemite, fiindcă „vorbele sunt cele care incită spiritele și duc la fapte”. Rabini au solicitat implicarea pazei de stat în protejarea cimitirelor, ajutorul statului în împrejmuirea și păstrarea lor în bune condiții. Delegația rabinică s-a solidarizat cu durerea încercată de obștea evreiască din România, „exprimată în lacrima domnului președinte *Aurel Vainer*”, cerând publicarea celor constatate, condamnarea vinovaților, „identificarea celor care se află în spatele celor utilizați”, colaborarea cu Federația a autorităților locale, poliției comunitare, jandarmeriei, în găsirea unei formule bune de supraveghere a cimitirelor, pentru că „nu a fost un sistem bun de supraveghere”. S-au pus întrebările: „în ce măsură asemenea act antisemit nu reflectă o anume stare de spirit? Cum trebuie să acționăm împreună – statul român și F.C.E.R. – pentru combaterea unor tendințe de antisemitism și xenofobie?” Au fost primite, din partea ministrului *Cristian David*, cele mai serioase asigurări că ancheta va merge la rădăcini, ministrul Justiției, *Cătălin Predoiu*, și-a oferit bunele oficii pentru ajutorarea F.C.E.R. și s-a propus alcătuirea unui program concret, împreună cu conducerea F.C.E.R., pentru refacerea Cimitirului din Șos. Giurgiului și pentru ocrotirea patrimoniului sacru evreiesc. Delegația rabinică, însoțită de vicepreședintele F.C.E.R., ing. *Paul Schwartz* și de *Irina Cajal*, a avut o întrevvedere cu șeful Cabinetului Primului Ministru, *Mihnea Constantinescu*, și cu consilierul principal pentru afaceri externe al Primului Ministru, *Florin Vodiță*. Oficialii au subliniat bunele relații existente între F.C.E.R. și Guvern, sprijinul permanent acordat Federației, regretul pentru devastările de la Cimitirul din Șos. Giurgiului, alerta maximă a forțelor de ordine pentru prinderea și pedepsirea vinovaților. S-a preconizat sprijinul prefecturilor, primăriilor, poliției locale, jandarmeriei pentru protecția cimitirelor evreiești.

În urma dezbaterilor și a declarației publice de *Teșuva* după normele halahice și a unui comunicat de presă, lui *David Kahan* i-a fost ridicat statutul de *persona non grata* și a fost cooptat, în calitate de reprezentant al Rabinului din Sculeni, în Comitetul pentru păstrarea cimitirelor evreiești din România. Proiectul de acord va intra în vigoare după ce va fi aprobat în Consiliul de Conducere al F.C.E.R.

EVA GALAMBOS,
IULIA DELEANU